

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua arviomuistiosta, jossa tarkastellaan sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) toimivuutta ja kehittämistarpeita.

Valtaosa sosiaali- ja terveystalouden yrityksistä on mikro- ja pk-yrityksiä sekä itsenäisiä ammatinharjoittajia. Näille yrityksille sääntelyn toimivuus ja viranomaismenettelyjen ennakoitavuus ovat ratkaisevia elinkeinon harjoittamisen edellytyksiä.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että valvontalain yleisiä säännöksiä arvioidaan myös perusoikeuksien, erityisesti elinkeinovapauden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta. Arviomuistiossa kuvattu kokemus osoittaa, että rekisteröinnin viivästyminen on käytännössä rajoittanut elinkeinon harjoittamista tavalla, jota ei voida pitää hyväksyttävänä.

Lain yleisten tavoitteiden, asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadun rinnalla tulisi vahvemmin tunnistaa se, että valvontajärjestelmän on oltava toimiva ja oikeasuhtainen. Mikäli rekisteröinti muodostuu tosiasialliseksi toiminnan esteeksi, eivät lain tavoitteet toteudu käytännössä.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Suomen Yrittäjät katsoo, että palveluntuottajalle asetettuja yleisiä edellytyksiä ja luotettavuuden arviointia tulee kehittää entistä riskiperusteisemmin. Pienissä yrityksissä ja itsenäisillä ammatinharjoittajilla nykyinen menettely on osoittautunut raskaaksi ja osin epäselväksi.

Eryteisesti yhden henkilön yritysten osalta edellytykset tulisi suhteuttaa toiminnan laajuuteen ja luonteeseen. Nyt samantyyppisiä selvitys- ja vaatimuskokonaisuuksia kohdistuu sekä pieniin että suuriin toimijoihin, mikä ei ole oikeasuhtaista eikä tarkoituksenmukaista. On tunnistettava entistä selkeämmin eri kokoluokan yritysten hallinnon rakenne ja toiminnan laajuus edistämään oikeasuhtaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta valvonnan kehittämisessä.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Tämä luku on pk-yritysten näkökulmasta arviomuistion keskeisin. Soteri-rekisteröinnin ruuhkautuminen ja pitkät käsittelyajat ovat muodostuneet vakavaksi ongelmaksi erityisesti pk-yrityksille ja itsenäisille ammatinharjoittajille.

Suomen Yrittäjät katsoo välttämättömäksi, että:

- rekisteröintimenettelyä kevennetään matalariskisten toimijoiden osalta,
- rekisteröinnin käsittelyajoille asetetaan selkeä enimmäisaika ja siitä annetaan palvelulupaus
- merkitykseltään vähäiset muutokset voidaan toteuttaa ilmoitusmenettelyllä ilman uutta rekisteröintipäätöstä.

Ehdotamme, että rekisteröintiin luodaan eri käsittelykaistat: yksi ensimmäistä kertaa hakemusta jättäville uusille toimijoille ja toinen jo aikaisemmin toimintaa harjoittaneille. Näin ohjeet, tuki ja lupaviranomaisen suorittama sisällöllinen tarkastelu ehtojen täyttymisestä voidaan kohdentaa tehokkaammin uusille toimijoille. Jo kertaalleen rekisteröidyille toimijoille tulisi riittää pelkkä ilmoitus samasta palvelusta heidän aloittaessaan toimintaa uudessa, jo rekisteröidyssä toimipisteessä.

Lisäksi ehdotamme, että tilapäinen sääntely, jonka nojalla toiminta voidaan aloittaa rekisteröintihakemuksen jättämisen jälkeen, tulee vakinaistaa. Kokemukset osoittavat, että menettely on käytännössä välttämätön elinkeinovapauden turvaamiseksi.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Suomen Yrittäjät pitää omavalvonnan painottamista lähtökohtaisesti myönteisenä. Käytännössä omavalvontaa koskevat velvoitteet ovat kuitenkin muodostuneet osalle yrityksistä raskaiksi ja osin vaikeasti hahmotettaviksi.

Eryteisesti pienissä yrityksissä omavalvontasuunnitelmien laajuus ja yksityiskohtaisuus aiheuttavat suhteettoman hallinnollisen rasitteen. Omavalvontavelvoitteita tulisi keventää ja mallintaa siten, että ne tukevat aidosti toiminnan laadun kehittämistä eivätkä muutu lähinnä muodolliseksi dokumentaatioksi. Omavalvonnan ja dokumentoinnin tulee olla motivoivaa ja tarkoituksenmukaista huomioiden eri kokoluokan toimijat

Kommenttinne arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

Kannatamme arviomuistiossa esitettyä näkemystä siitä, että viranomaisvalvonnan tulee olla entistä riskiperusteisempaa ja ennakoivampaa. Valvontaresursseja ei tule sitoa hallinnollisesti raskaisiin, mutta matalariskisiin kohteisiin.

Valvonnassa on tärkeää korostaa ohjaavaa ja neuvovaa otetta erityisesti uusien ja pienten toimijoiden kohdalla. Viranomaisvalvonnan tulee tukea toiminnan lainmukaista kehittämistä, ei muodostua toiminnan esteeksi.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

Julkisen rekisterin tietosisältöjen osalta on välttämätöntä varmistaa, ettei järjestelmä aiheuta tarpeettomia tietoturva- tai yksityisyydensuojariskejä erityisesti yksinyrittäjille.

Haluamme kiinnittää huomiota myös lupa- ja rekisteröintimenettelyihin liittyviin maksuihin. Rekisteröintiä, muutoksia ja valvontaa koskevat maksut muodostavat erityisesti pienille palveluntuottajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille merkittävän kustannuserän, joka yhdessä hallinnollisen kuormituksen kanssa voi estää tai hidastaa toiminnan aloittamista ja kehittämistä. Suomen Yrittäjät katsoo, että rekisteröinti- ja muutospäätöksiin liittyviä maksuja tulee arvioida kriittisesti ja kohtuullistaa erityisesti matalariskisissä ja vähäisissä muutostilanteissa. Toimiva ja sujuva rekisteröintijärjestelmä edellyttää myös sitä, ettei maksuista muodostu elinkeinon harjoittamisen estettä.

Tietojen ajantasaisuus ja virheellisten rekisterimerkintöjen korjaamisen helppous ovat keskeisiä järjestelmän luotettavuuden kannalta.

Kommenttine arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Kannatamme julkisten palveluntuottajien rekisteröintivelvollisuuden siirtymäajan pidentämistä. Tämä osoittaa, että rekisteröintijärjestelmän kapasiteetti ja toimivuus eivät vielä ole tasolla, joka mahdollistaisi laajamittaisen toimeenpanon ilman riskiä uusista ruuhkista.

Siirtymäaikojen tarve korostaa entisestään, että rekisteröintimenettelyä on kehitettävä ennen uusien velvoitteiden laajentamista. Olisi myös selvitetävä miten tekoälyä voisi hyödyntää osana rekisteröintiprosessia sitä nopeuttamaan ja kustannussäästöjä aikaansaamaan.

Kommenttine arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että arviomuistiossa tunnistetut kehittämistarpeet käsitellään kokonaisuutena eikä yksittäisinä teknisinä muutoksina. Rekisteröinti, omavalvonta ja viranomaisvalvonta muodostavat käytännössä yhden kokonaisuuden, jossa yhden osa-alueen ongelmat heijastuvat muihin.

Korostamme, että erityisesti sosiaalihuollon tukipalveluja koskevien rekisteröintivelvoitteiden keventäminen on tärkeää, sillä kyse on usein pienistä ja paikallisista yrityksistä. Lisäksi pyydämme huomioimaan, että olisi hyvä myös selvittää, miten sote-alan opiskelijat voitaisiin rekisteröidä heidän toimintansa valvomiseksi harjoittelupaikoissa.

Varautumista ja jatkuvuudenhallintaa koskevien velvoitteiden osalta korostamme, että vaatimusten tulee olla oikeasuhtaisia ja riskiperusteisia. Pienille palveluntuottajille ja mikroyrityksille ei tule kohdistaa kohtuuttomia suunnittelu- ja dokumentointivelvoitteita, jotka ylittävät niiden tosiasialliset resurssit. Varautumisvelvoitteiden tulee tukea toiminnan jatkuvuutta käytännössä, ei muodostua hallinnolliseksi rasitteeksi.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen osalta Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että keskuksen tehtävät, asema ja rahoitus varmistetaan pitkäjänteisesti. Keskuksen roolin tulee olla ensisijaisesti ohjaava, tukeva ja tietoa kokoava, ei päällekkäinen suhteessa muihin viranomaisiin.

Muut kommenttine arviomuistiosta

Katsomme, että arviomuistio antaa realistisen kuvan valvontalain toimeenpanon ongelmista. Nyt on olennaista siirtyä arvioinnista konkreettisiin ja ripeisiin toimenpiteisiin.

Suomen Yrittäjien keskeisin viesti on, että Soteri-rekisterin toimivuus ja tilapäisen sääntelyn vakinaistaminen ovat edellytys koko valvontajärjestelmän toimivuudelle. Ilman näitä muutoksia

vaarana on, että sääntely heikentää yrittäjyyttä, palvelujen saatavuutta ja luottamusta valvontajärjestelmään.

Rajala Katja
Suomen Yrittäjät ry